

Podstawowe obciążenia fiskalne gospodarstw rolnych w Polsce

Elżbieta Hajduga*

Streszczenie: *Cel* – celem artykułu jest ustalenie przeciętnego poziomu obciążeń fiskalnych indywidualnych gospodarstw rolnych, które nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej. Z uwagi na obszerność zagadnienia skupiono się na obciążeniach z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i z tytułu podatku rolnego. Wybór ten został zdeterminowany faktem, iż podatek rolny jest podatkiem, który najbardziej obciąża gospodarstwo rolne. Pozostałe podatki, ze względu na możliwość skorzystania z szeregu wyłączeń i zwolnień, obciążają gospodarstwo w niewielkim zakresie. *Metodologia badania* – podstawowymi metodami badawczymi wykorzystanymi przez autorkę były: metoda analizy i krytyki literatury przedmiotu i aktów prawnych oraz metody formalne, w tym: metoda opisu graficznego i tabelarycznego. *Wynik* – w wyniku przeprowadzonej analizy obciążenia fiskalne kształtowały się od 132,27 zł w 2010 roku do 201,02 zł w 2013 roku. *Oryginalność/Wartość* – wartością artykułu jest zaprezentowanie miesięcznych obciążeń fiskalnych indywidualnych gospodarstw rolnych, przybliżenie zasad konstrukcji podatku rolnego oraz projektu zmian w podatku rolnym proponowanym przez Ministerstwo Finansów.

Słowa kluczowe: podatek rolny, składki na ubezpieczenie społeczne rolników

Wprowadzenie

W Polsce w 2010 roku było 2 278 000 gospodarstw rolnych, w tym 1 891 000 prowadziło działalność rolniczą (Powszechny Spis Rolny 2010). Jest to szeroka grupa podmiotów, prowadzących specyficzną działalność, dokładnie określoną i zdefiniowaną na potrzeby statystyki gospodarczej oraz przez przepisy prawne. Zgodnie z definicją GUS-u do działalności rolniczej zalicza się działalność związaną z uprawą roślin oraz chowem i hodowlą zwierząt, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne, warzywnictwo i sadownictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych, chów i hodowlę zwierząt (bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, pszczół, królików, zwierząt łownych utrzymywanych na rzeź itp.), produkcję surowych nieprzetworzonych produktów zwierzęcych (mleka, jaj konsumpcyjnych i wylęgowych, wełny, miodu itp.) oraz działalność polegającą na utrzymywaniu gruntów rolnych już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych według zasad dobrej kultury rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami; Powszechny Spis Rolny 2010). Inne definicje działalności rolniczej można odnaleźć w aktach prawnych.

* dr Elżbieta Hajduga, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki, Katedra Finansów i Rachunkowości, 58–500 Jelenia Góra, ul. Nowowiejska 3, e-mail: hajdugae@wp.pl.

Art. 2, ust. 2 ustawy o podatku rolnym (DzU 2006) stanowi, że za działalność rolniczą uważa się produkcję roślinną i zwierzęcą, w tym również produkcję materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcję warzywniczą, roślin ozdobnych, grzybów uprawnych, sadownictwa, hodowlę i produkcję materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcję zwierzęcą typu przemysłowego fermowego oraz chów i hodowlę ryb.

Art. 2, ust. 15 ustawy o podatku od towarów i usług (DzU 2011) mówi, że przez działalność rolniczą rozumie się produkcję roślinną i zwierzęcą, w tym również produkcję materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcję warzywniczą gruntową, szklarniową i pod folią, produkcję roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadowniczą, chów, hodowlę i produkcję materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcję zwierzęcą typu przemysłowego lub fermowego oraz chów i hodowlę ryb i innych organizmów żyjących w wodzie, a także uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin „in vitro”, fermową hodowlę i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowlę i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, chów i hodowlę dżdżownic, entomofagów i jedwabników, prowadzenie pasiek oraz chów i hodowlę innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym oraz sprzedaż produktów gospodarki leśnej i łowieckiej, z wyjątkiem drewna okrągłego z drzew tropikalnych (PKWiU 02.20.13.0) oraz bambusa (PKWiU ex 01.29.30.0), a także świadczenie usług rolniczych.

Art. 2, ust. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (DzU 1991) definiuje działalność rolniczą (...) jako działalność polegającą na wytwarzaniu produktów roślinnych lub zwierzęcych w stanie nieprzetworzonym (naturalnym) z własnych upraw albo hodowli lub chowu, w tym również produkcja materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicza gruntowa, szklarniowa i pod folią, produkcja roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadownicza, hodowla i produkcja materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcja zwierzęca typu przemysłowo-fermowego oraz hodowla ryb, a także działalność, w której minimalne okresy przetrzymywania zakupionych zwierząt i roślin, w trakcie których następuje ich biologiczny wzrost, wynoszą co najmniej:

- miesiąc – w przypadku roślin,
- 16 dni – w przypadku wysokointensywnego tuczu specjalizowanego gęsi lub kaczek,
- 6 tygodni – w przypadku pozostałego drobiu rzeźnego,
- 2 miesiące – w przypadku pozostałych zwierząt – licząc od dnia nabycia.

Opodatkowanie podmiotów rolniczych ma istotne znaczenie nie tylko w zakresie teorii podatkowych¹, ale również z punktu widzenia obciążeń finansowych indywidualnych gospodarstw rolnych. Najważniejszą częścią tego systemu są podatki o charakterze majątkowym, np. podatek rolny i tzw. opłaty parapodatkowe, przede wszystkim składki z tytułu ubezpieczeń społecznych². Wraz z rozwojem gospodarczym i ekonomicznym Polski można

¹ Wśród teorii podatkowych wyróżnić można model interwencyjny, oparty na teorii J.M. Keynes'a oraz model neoklasyczny zaproponowany przez A. Smith'a. Ogólnie można powiedzieć, że teoria keynesowska daje możliwość interwencji podatkowej państwa w sytuacjach kryzysowych, ale również prewencyjnie. W teoriach neoliberalnych natomiast nie ma miejsca na interwencjonizm państwowy. Szerzej: (Podstawka 1995).

² Podatki oraz składki z tytułu ubezpieczeń społecznych stanowią łącznie obciążenia fiskalne gospodarstw rolnych.

zaobserwować również zmiany w zakresie funkcjonowania indywidualnych gospodarstw rolnych. Zauważa się widoczny podział na dwie grupy:

- a) gospodarstwa rolne, dysponujące dużym kapitałem, niemające problemu z płynnością finansową, wytwarzające produkty na szeroką skalę oraz
- b) niewielkie gospodarstwa, wytwarzające produkty na własne potrzeby, bez większych perspektyw w zakresie modernizacji i rozwoju.

Gospodarstwa z pierwszej i drugiej grupy są obciążone różnymi podatkami i składkami z tytułu ubezpieczeń społecznych. W artykule skupiono się na niewielkich indywidualnych gospodarstwach rolnych, które nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej i utrzymują się wyłącznie z dochodów osiąganych z działalności rolniczej prowadzonej na niewielką skalę i na własne potrzeby. Na obciążenia fiskalne gospodarstw rolnych składają się podatki: rolny, leśny, od nieruchomości, od działów specjalnych produkcji rolnej, VAT. Największy udział w obciążeniach budżetu indywidualnych gospodarstw rolnych ma podatek rolny. Obciążenie to stanowi 87% płaconych przez rolników podatków ogółem (Forfa 2011b: 89).

1. Podatek rolny – konstrukcja i znaczenie

Osoby fizyczne prowadzące działalność w zakresie rolnictwa w formie indywidualnego gospodarstwa rolnego podlegają opodatkowaniu podatkiem rolnym (Ustawa z dnia 15 listopada 1984...). Podatek ten ma konstrukcję szacunkową, opartą na kryterium naturalnym. Jest ściśle związany z terenem występowania (Dziemianowicz, Przygodzka 2011: 49). Przedmiotem opodatkowania podatkiem rolnym są posiadane przez rolnika zasoby użytków rolnych wyrażone w hektarach przeliczeniowych. Do zasobów tych zalicza się grunty, sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza.

Zgodnie z art. 4, ust. 1 ustawy o podatku rolnym podstawę opodatkowania nim stanowią:

- dla gruntów gospodarstw rolnych – hektary przeliczeniowe ustalane na podstawie powierzchni, rodzajów i klas użytków rolnych, wynikających z ewidencji gruntów i budynków oraz zaliczenia do okręgu podatkowego³,
- dla pozostałych gruntów – hektary wynikające z ewidencji gruntów i budynków.

Podatek rolny za rok podatkowy wynosi:

- równowartość pieniężną 2,5 q żyta od jednego hektara przeliczeniowego gruntów gospodarstwa rolnego,
- równowartość pieniężną 5 q żyta od jednego hektara pozostałych gruntów⁴.

Stawki podatku rolnego w latach 2009 – 14 prezentuje tabela 1.

³ Wyróżnia się 4 okręgi podatkowe, do których zalicza się gminy oraz miasta w zależności od uwarunkowań ekonomiczno-produkcyjno-klimatycznych. Tej klasyfikacji dokonuje Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem rolnictwa po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Izb Rolniczych (Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001...).

⁴ Na 2014 r. obliczone według średniej ceny skupu żyta za 11 kwartałów poprzedzających kwartał poprzedzający rok podatkowy. W latach poprzednich za okres trzech pierwszych kwartałów poprzedzających rok podatkowy.

Tabela 1

Podatek rolny w latach 2009–2014

Lata	1ha przeliczeniowy (w zł)	1ha gruntów (w zł)
2009	139,50	279,00
2010	82,25	170,50
2011	94,10	188,20
2012	185,45	370,90
2013	189,65	379,30
2014	173,20	346,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Komunikatu Prezesa GUS w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów w latach 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 oraz Komunikatu Prezesa GUS w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych jedenastu kwartałów będącej podstawą do ustalenia podatku rolnego na rok podatkowy 2014.

Organem uprawnionym do naliczania i pobierania podatku rolnego jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Podatek rolny jest opłacany w czterech ratach w terminie do dnia: 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada.

Projekt zmian w zakresie podatku rolnego przygotowało Ministerstwo Finansów. Propozycje zmian zostały ujęte w projekcie nowelizacji ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Projekt zmian z 4 listopada 2013...). Proponowane zmiany dotyczą przeliczników dla niektórych rodzajów gruntów. Zostaną dodane przeliczniki do niektórych gruntów, które dotychczas nie były sklasyfikowane gleboznawczo, co znacznie utrudni ustalenie liczby hektarów przeliczeniowych i tym samym pobór podatku. Art. 4, ust. 7 ustawy o podatku rolnym w nowym brzmieniu przewiduje, że „grunty pod stawami zarybionymi, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, rowy oraz grunty rolne zabudowane, bez względu na zaliczenie do okręgu podatkowego, przelicza się na hektary przeliczeniowe według następujących przeliczników:

- 1 ha gruntów pod stawami zarybionymi łososiem, trocią, głowacicą, palią i pstrągiem oraz gruntów rolnych zabudowanych – 1 ha przeliczeniowy,
- 1 ha gruntów pod stawami zarybionymi innymi gatunkami ryb, gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych oraz rowów – 0,20 ha przeliczeniowego⁵.

Zgodnie z projektem mają również ulec zmianie zasady płatności podatku rolnego. Po pierwsze, jeżeli ustalona kwota podatku rolnego nie przekracza kosztów doręczenia w obrocie krajowym listowej ekonomicznej przesyłki poleconej za potwierdzeniem odbioru⁶, wówczas nie doręcza się decyzji i tym samym nie pobiera się podatku. Kolejna zmiana dotyczy sytuacji, gdy kwota podatku ustalona na rok podatkowy nie przekracza 100 zł. Wówczas będzie możliwe uiszczenie podatku jednorazowo w terminie płatności pierwszej raty. Zmiana ma dotyczyć wszystkich podatników.

⁵ Obecnie wygląda to następująco: grunty pod stawami zarybionymi bez względu na miejsce położenia przelicza się na hektary przeliczeniowe według następujących przeliczników:

- a) 1 ha stawu zarybionego łososiem, trocią, głowacicą, palią i pstrągiem – 1,0 ha przeliczeniowy;
- b) 1 ha stawu zarybionego innymi gatunkami ryb – 0,20 ha przeliczeniowego.

⁶ Operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (DzU 2012, poz. 1529). W tej chwili jest to koszt według cennika Poczty Polskiej w kwocie 5,70 zł.

Inne zapowiedziane zmiany dotyczą zakresu zwolnień i ulg (art. 12 i 13 w nowym brzmieniu). Zmiany w zakresie podatku rolnego mają wejść w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

Obecna konstrukcja podatku rolnego sprzyja dużym gospodarstwom, generującym wysokie nadwyżki bezpośrednie, a tym samym osiągające wyższe dochody z prowadzonej działalności. Obciążenie to ma zupełnie neutralny charakter w stosunku do dochodu rolniczego. Opodatkowaniu podlegają hektary przeliczeniowe, pozostające w posiadaniu gospodarstwa, a nie jego dochód (Mądra 2012b: 421–422). Pobór podatku nie wpływa w bezpośredni sposób na decyzje ekonomiczne podejmowane przez rolnika. Obciążenie każdego hektara użytków rolnych jest związane przede wszystkim z ich rodzajem, klasą gleby, a także przynależnością do okręgu podatkowego. Zróżnicowanie podatku między czterema okręgami podatkowymi jest nieznaczne, a na poziom podatku wpływają rozwiązania prawne w zakresie zwolnień i ulg, które nie odnoszą się bezpośrednio do uzyskiwanych dochodów z działalności rolniczej (Mądra 2012a: 398). Wymiar podatku rolnego nie zależy od wielkości gospodarstwa, typu rolniczego i uzyskanego dochodu.

2. Ubezpieczenie emerytalno-rentowe jako obciążenie fiskalne rolników

Ubezpieczenie emerytalno-rentowe, a w zasadzie płacone przez rolników kwoty składek z tytułu tego ubezpieczenia, budzą ogromne kontrowersje. Od wielu lat kolejne rządy podejmują próby dokonywania zmian w tym zakresie. Osoba fizyczna, prowadząca działalność rolniczą, jest wyłączona z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych. W Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) są ubezpieczone osoby, które posiadają gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha, a działalność rolnicza jest ich jedynym lub głównym źródłem utrzymania⁷.

W ramach ubezpieczenia społecznego rolników wyodrębnia się dwie grupy ubezpieczeń (Rosiński 2010: 154):

- ubezpieczenia emerytalno-rentowe, finansowane w przeważającej części z dotacji budżetowej, uzupełnionej dochodami ze składek ubezpieczonych rolników,
- ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie – realizację świadczeń z tego ubezpieczenia gwarantują jedynie składki od rolników, gromadzone w Funduszu Składowym Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Kwoty składek są podawane w systemie miesięcznym. Termin płatności składek przypada na ostatni dzień pierwszego miesiąca danego kwartału, tj.: 31 stycznia za I kwartał, 30 kwietnia za II kwartał, 31 lipca za III kwartał, 31 października za IV kwartał. Wysokość składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe jest uzależniona od poziomu emerytury podstawowej, która jest ogłaszana przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Miesięczna wysokość składki standardowo wynosi 10% kwoty emerytury podstawowej⁸. W tabeli 2 przedstawiono wysokość składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe w przypadku gospodarstw o powierzchni gruntów rolnych powyżej 50 ha przeliczeniowych.

⁷ O warunkach przynależności do ZUS lub KRUS pisze: (Zabielska 2013: 53 i dalsze).

⁸ W przypadku gospodarstw rolnych do 50 ha przeliczeniowych.

Tabela 2

Dodatkowe składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe w przypadku gospodarstw rolnych powyżej 50 ha przeliczeniowych

Procent emerytury podstawowej	Warunek
12	w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych do 100 ha przeliczeniowych
24	w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 100 ha przeliczeniowych do 150 ha przeliczeniowych
36	w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 150 ha przeliczeniowych do 300 ha przeliczeniowych
48	w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 300 ha przeliczeniowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRUS, www.krus.gov.pl (17.03.2014).

Wysokość składki na ubezpieczenia wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie może być ustalana kwotowo, a w wypadku zmiany wartości emerytury podstawowej korygowana. Wysokość składki ustala Rada Rolników. Miesięczne składki na ubezpieczenie społeczne rolników prowadzących działalność wyłącznie rolniczą przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3

Wysokość miesięcznych stawek na ubezpieczenie społeczne rolników w latach 2009–2014

Lata	Kwartały	Składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe (w zł)	Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie (w zł)	Suma składek ubezpieczeniowych (w zł)
2009	I	63,67	26,00	89,67
	II	67,67	30,00	97,67
	III	67,67	30,00	97,67
	IV	68,00	30,00	98,00
2010	I	68,00	30,00	98,00
	II	71,00	30,00	101,00
	III	71,00	36,00	107,00
	IV	71,00	36,00	107,00
2011	I	71,00	36,00	107,00
	II	73,00	42,00	115,00
	III	73,00	42,00	115,00
	IV	73,00	42,00	115,00
2012	I	73,00	42,00	115,00
	II	80,00	42,00	122,00
	III	80,00	42,00	122,00
	IV	80,00	42,00	122,00
2013	I	80,00	42,00	122,00
	II	83,00	42,00	125,00
	III	83,00	42,00	125,00
	IV	83,00	42,00	125,00
2014	I	83,00	42,00	125,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRUS, www.krus.gov.pl (17.03.2014).

Z przytoczonych w tabeli danych wynika, że w analizowanym okresie składki z tytułu ubezpieczeń społecznych rolników wzrosły z 89,67 zł do 125 zł, czyli prawie o 40%. Dla

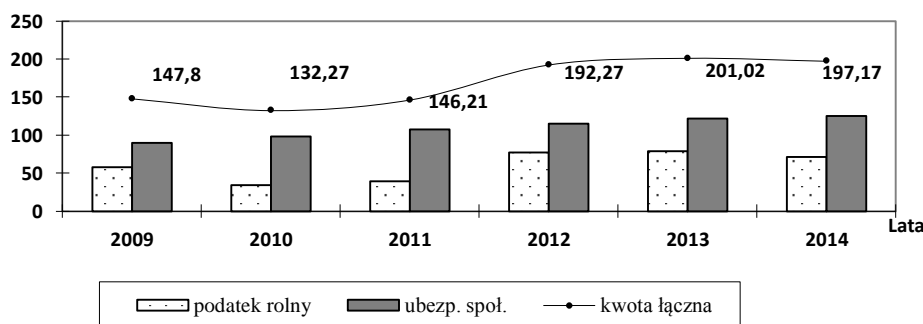
porównania składki z tytułu ubezpieczeń społecznych osób fizycznych prowadzących poza-rolniczą działalność gospodarczą wzrosły z 567,84 zł do 716,99 zł⁹, czyli o 26%. Wzrost jest mniejszy, ale kwota płaconych składek jest prawie sześciokrotnie wyższa niż składka płacona w KRUS.

Składka społecznego ubezpieczenia rolników stanowi obciążenie fiskalne gospodarstw rolnych. Jednak przychody ze składek stanowią niewielką część wydatków na świadczenia ubezpieczeniowe (Rosiński 2010: 155).

Uwagi końcowe

Ustalając przeciętne obciążenie gospodarstwa rolnego z tytułu podatku rolnego oraz składek na ubezpieczenie społeczne, należy przyjąć przeciętną lub dominującą liczbę użytków rolnych należących do gospodarstwa indywidualnego. W opracowaniu przyjęto wielkość dominującą. W latach 2009–2013 najczęściej gospodarstw rolnych mieściło się w przedziale 2,00–4,99 ha UR¹⁰. Na rysunku 1 zaprezentowano kształtowanie się miesięcznych obciążeń fiskalnych rolników indywidualnych, przyjmując za podstawę wyliczeń:

- 1) powierzchnię użytków rolnych – w zaokrągleniu 5 ha,
- 2) składki na ubezpieczenie społeczne płacone dla jednej osoby – kwota pobrana do obliczeń pochodzi z I kwartału danego roku.

Rysunek 1. Kształtowanie się obciążeń fiskalnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych w latach 2009–2014 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tabeli 1 oraz tabeli 3.

Przy podanych założeniach, miesięczna kwota podatku rolnego wahała się od 34,27 zł w 2010 roku do 79,02 zł w roku 2013. Składki z tytułu ubezpieczeń społecznych mieściły się w przedziale pomiędzy 89,67 zł w roku 2009 a 125 zł w roku 2014.

Jak z tego wynika, działalność rolnicza w stosunku do działalności gospodarczej jest wciąż uprzywilejowana pod względem fiskalnym w Polsce. Uprzywilejowanie to dotyczy

⁹ Składka z dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym oraz Funduszem Pracy. Dane ZUS zus.pox.pl/zus_skladki_historyczne.htm (19.03.2014).

¹⁰ Co stanowiło ok. 32%, dane GUS. Dla roku 2014 założono, że sytuacja się nie zmieni w sposób znaczący www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/RS_maly_rocznik_statystyczny_2013.pdf (15.03.2014).

obciążeń podatkowych i systemu ubezpieczeń społecznych – KRUS/ZUS. Rolnicy wciąż nie płacą podatku od dochodu, natomiast opłacają podatek obliczany od liczby hektarów przeliczeniowych (ryczałtowy sposób naliczania podatku). Ze względu na specyfikę działalności rolniczej, która w znacznym stopniu jest uzależniona od warunków klimatycznych, taki sposób opodatkowania też nie do końca jest właściwy. Zwłaszcza, że podatek rolny nosi znamiona podatku o charakterze majątkowym. Nie ma jednakże związku między płaconym podatkiem rolnym a uzyskiwanymi dochodami (Rosiński 2011: 264).

Według badań dotyczących sprawiedliwości opodatkowania rolnictwa oraz możliwości wprowadzenia podatku dochodowego w tym sektorze (Ganc, Mądra 2011: 217), rolnikom odpowiada aktualny system podatkowy. Nie są oni zainteresowani wprowadzaniem podatku dochodowego. Jednak mają oni zastrzeżenia co do sposobu wyznaczania współczynników przeliczeniowych oraz doboru okręgów podatkowych w ramach obowiązującego systemu podatku rolnego. Z drugiej strony, badani rolnicy uważają, że podatek powinien być uzależniony od osiągniętego dochodu po uwzględnieniu kosztów pracy rolnika i jego rodziny. Według respondentów, w opodatkowaniu rolnictwa powinno się uwzględnić warunki klimatyczno-glebowe oraz powierzchnię użytków rolnych gospodarstwa.

Liniowa konstrukcja podatku rolnego w Polsce ma preferencyjny charakter w wypadku średnich i dużych gospodarstw rolnych, ponieważ wysokość podatku nie jest współmierna z osiąganymi przychodami/dochodami (Forfa 2011a: 77). Wprowadzenie opodatkowania dochodów rolników wydaje się być lepszym rozwiązaniem z punktu widzenia tzw. sprawiedliwości społecznej, ponieważ do odprowadzenia podatku byłyby zobligowane tylko te osoby, które osiągnęły dochód z działalności rolniczej, a nie wszystkie prowadzące taką działalność, jak to ma miejsce w przypadku obecnej formuły podatku rolnego.

Literatura

- Dziemianowicz R.I., Przygodzka R. (2011), *Podatek rolny i jego funkcje*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 94, SGGW, Warszawa.
- Forfa M. (2011a), *Podatek rolny a rozwój gospodarstw rolnych*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 89, SGGW, Warszawa.
- Forfa M. (2011b), *Obciążenia fiskalne gospodarstw rolniczych w zależności od wielkości ekonomicznej oraz typu rolniczego*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 92, SGGW, Warszawa.
- Ganc M., Mądra M. (2011), *Sprawiedliwość opodatkowania rolnictwa oraz możliwości zmian w tym zakresie w opinii rolników indywidualnych*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 89, SGGW, Warszawa.
- legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/188206/188215/188216/dokument91590.pdf?lastUpdateDay=27.11.13&lastUpdateHour=12%3A25&userLogged=false&date=%C5%9Broda%2C+27+listopad+2013 (27.11.2013).
- www.krus.gov.pl/zadania-krus/ubezpieczenie-spoeczne-rolnikow/zasady-wymierzania-i-oplacania-skladek/ (17.03.2014).
- www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rl_psr_raport_z_wynikow_PSR_2010_260711.pdf (15.03.2014).
- www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/RS_maly_rocznik_statystyczny_2013.pdf (15.03.2014).
- zus.pox.pl/zus_skladki_historyczne.htm (17.03.2014).
- Komunikat Prezesa GUS z dnia 17 października 2008 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2008r. (M.P. Nr 81, poz. 717).
- Komunikat Prezesa GUS z dnia 19 października 2009 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2009r. (M.P. Nr 68, poz. 886).
- Komunikat Prezesa GUS z dnia 19 października 2010 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2010r. (M.P. Nr 76, poz. 960).
- Komunikat Prezesa GUS z dnia 19 października 2011 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2011r. (M.P. Nr 95, poz. 969).

- Komunikat Prezesa GUS z dnia 19 października 2012 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2012r. (M.P., poz. 787).
- Komunikat Prezesa GUS z dnia 18 października 2013 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych jedenastu kwartałów będącej podstawą do ustalenia podatku rolnego na rok podatkowy 2014 (M.P., poz. 814).
- Mądra M. (2012a), *Obciążenia podatkiem rolnym gospodarstw rolniczych według województw*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 99, SGGW, Warszawa.
- Mądra M. (2012b), *Podatek rolny a nadwyżka bezpośrednia gospodarstw rolniczych według regionów FADN*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 99, SGGW, Warszawa.
- Podstawka M. (1995), *Opodatkowanie rolnictwa i perspektywy jego zmian w Polsce*, SGGW, Warszawa.
- Rosiński R. (2010), *Obciążenia fiskalne dochodu uzyskiwanego z działalności rolniczej w Polsce*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 82, SGGW, Warszawa.
- Rosiński R. (2011), *Opodatkowanie działalności rolniczej i gospodarczej w Polsce*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” nr 88, SGGW, Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie zaliczenia gmin oraz miast do jednego z 4 okręgów podatkowych, DzU nr 143, poz. 1614.
- Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, DzU 2006, nr 136, poz. 969, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, DzU 2008, nr 50, poz. 291, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU 2012, poz. 361, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, DzU 2011, nr 177, poz. 1054, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe, DzU 2012, poz. 1529.
- Zabielska D. (2013), *Korzyści wynikające z wyboru formy ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, „Zarządzanie finansami i rachunkowość” nr 1, SGGW, Warszawa.

BASIC FISCAL BURDEN OF AGRICULTURAL HOLDINGS IN POLAND

Abstract: *Purpose* – the objective of the article is to determine the average level of fiscal burden incurred by these agricultural holdings which do not perform any non-agricultural economic activities. Due to the extensive nature of the problem the author focused on agricultural tax burden (such choice was determined by the fact that agricultural tax represents the type of tax which constitutes the largest burden incurred by agricultural holdings. The remaining taxes, due to the possibility of taking advantage of numerous exemptions and exclusions are considered a minor burden for agricultural holdings) as well as the social insurance contributions.

Design/Methodology/Approach – the basic research methods applied by the author of the conducted analyses were the following ones: the method of literature reviews and legal acts analysis and review, as well as formal methods (graphic and tabular description). *Findings* – based on the conducted analysis the fiscal burden presented the level of 132,27 PLN in 2010 up to 201,02 PLN in 2013. *Originality/Value* – the value of the article consists in the presentation of monthly fiscal burden incurred by individual agricultural holdings, the explanation of agricultural tax rules construction and the draft of changes in this tax suggested by the Ministry of Finance.

Keywords: agricultural tax, social insurance contributions for farmers

Cytowanie

- Hajduga E. (2014), *Podstawowe obciążenia fiskalne gospodarstw rolnych w Polsce*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 827, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 69, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 69–77; www.wneiz.pl/frfu.